

ІВАНЦОВ ВОЛОДИМИР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри адміністративної діяльності ОВС факультету з підготовки фахівців міліції громадської безпеки ХНУВС

ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРКИ ЧИ ПРИПИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ: ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ ЗАКОНУ «ПРО МІЛІЦІЮ»

У тезах доповіді автором охарактеризовані проблемні питання діяльності підрозділів ОВС щодо боротьби з правопорушеннями економічної спрямованості. Як наслідок, запропоновано напрям удосконалення останньої шляхом застосування норм Закону «Про міліцію» в інтересах служби, що в свою чергу повинно сприяти підвищенню ефективності діяльності ОВС.

Зміст діяльності будь-якого державного органу полягає у виконанні покладених на нього завдань у межах наданих повноважень. В свою чергу ефективність діяльності державного органу на пряму залежить від якості та чіткості виконання збалансовано поставлених завдань. Не відповідність результатів діяльності органу влади поставленим перед ним завданням свідчить про необхідність удосконалення першої.

Проектуючи зазначене на органи внутрішніх справ (далі – ОВС), ми зупинимось лише на деяких проблемних питаннях діяльності її підрозділів, на які у якості основних покладено обов'язки щодо боротьби з правопорушеннями економічної спрямованості [1, с. 153]. Відповідно до положень чинного законодавства до таких необхідно віднести підрозділи Державної служби боротьби з економічною злочинністю (далі – ДСБЕЗ) (п. 4 Положення про утворення Державної служби боротьби з економічною злочинністю [2]) та спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю МВС України відносно правопорушень, що вчинюються організованими злочинними групами (ч. 2 ст. 5 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [3]).

Одним із проблемних питань, що безпосередньо впливає на виконання поставлених перед даними підрозділами ОВС завдань полягає у відсутності дієвого механізму забезпечення підтвердження факту наявності вчиненого або вчинюваного злочину у галузі економіки з метою подальшого порушення кримінальної справи. Так, у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо посилення правового захисту громадян та запровадження механізмів реалізації конституційних прав громадян на підприємницьку діяльність, особисту недоторканність, безпеку, повагу до гідності особи, правову допомогу, захист)» [4] органи міліції вправі приступити до проведення перевірки суб'єктів господарської діяльності за наявності направлення на перевірку (наразі п. 24 ст. 11 Закону України «Про міліцію» [5]). Необхідність проведення відповідної перевірки впливає з потреби зафіксувати факт існування правопорушення (в тому числі злочину), що в свою чергу «де-факто» являється єдиною підставою для порушення кримінальної справи будь то у порядку реалізації оперативно-розшукової справи чи відповідно до заяви

громадянина України тощо. Дивним уявляється, що наявність відповідного направлення на перевірку не завжди є гарантією забезпечення реалізації даного права з боку працівників міліції. За практичним досвідом автора та проведеним опитуванням працівників підрозділів ДСБЕЗ відзначимо, що кількість фактів відмови у проведенні перевірки суб'єктів господарювання аж ніяк не зменшуються, а дієві заходи забезпечення його реалізації відсутні. Парадоксально, але орган внутрішніх справ, представників якого не допустили до проведення перевірки, лише має право звернутися до суду з вимогою забезпечення реалізації наданих йому повноважень. За таких умов по-перше у судовому засіданні відповідач (представники суб'єкта господарювання) має можливість щонайменше отримати дані про відому правоохоронним органам інформацію відносно їх протиправної діяльності, а значить отримує змогу та час прийняти належних заходів щодо її покриття чи навіть укриття суб'єктів вчинення конкретних правопорушень (злочинів), а по-друге – без проведеної перевірки представники органу внутрішніх справ не мають можливості надати до суду належних доказів факту вчинення правопорушення (наприклад, матеріали оперативно-розшукових справ з однієї сторони є таємною інформацією, а з іншої за своєю суттю не містять офіційних (юридично підтверджених) даних; заява громадянина є однобічним висвітленням факту події, інформації тощо), а, отже, приречені програти справу. Дану ситуацію можна охарактеризувати як «замкнене коло» – суд визнає законність вимог щодо проведення перевірки суб'єкта господарювання у разі наявності конкретних фактів, що можуть бути отримані у більшості випадків лише за умови належним чином проведеної перевірки.

Для вирішення даного питання у діяльності не лише підрозділів ОВС нами вже запропоновано внесення низки змін до чинного законодавства [6, с. 15]. Об'єктивно розуміючи завантаженість законодавчого органу, втім не полишаючи сподівань на їх підтримку в майбутньому, у ситуації, що склалася варто поставити наступне запитання: а чи потрібне підрозділам ОВС взагалі направлення на перевірку для реалізації покладених на них завдань щодо боротьби з правопорушеннями економічної спрямованості? Відповідаючи на дане питання: «ні», – серед доводів відзначимо: по-перше проведення перевірки за описаними правилами є характерним для контролюючих органів, що наділені правом повсякчасного контролю обмеженої сфери питань шляхом проведення планових та позапланових перевірок, як відомо, ОВС жодним нормативним документом таким органом не називається; по-друге, що стосується необхідності припинення злочинів Закон «Про міліцію» надає право входити безперешкодно у будь-який час доби на територію і в приміщення підприємств, установ, і організацій, в тому числі митниці (п. 15 ст. 11). Такий підхід до реалізації норм Закону «Про міліцію» повністю відповідає п. 5 Постанови «Про утворення Державної служби боротьби з економічною злочинністю» та п. 4 ст. 12 Закону «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю». Крім того відмова у проведенні перевірки за наявності законних підстав для її проведення збільшує ймовірність правильності висновків щодо протиправної діяльності посадових осіб суб'єкта господарювання.

Доступність запропонованого напрямку удосконалення діяльності ОВС, що полягає у вирішенні питання про недопущення працівників ОВС до проведення перевірки суб'єкта господарської діяльності полягає у застосуванні в інтересах служби, а значить держави і суспільства вже чинних положень Закону «Про міліцію», тобто так званих «внутрішніх резервів» [7, с. 129]. А його застосування в практичній діяльності повинно сприяти підвищенню її ефективності відповідно до покладених на ОВС завдань.

Список використаних джерел

1. Іванцов В. О. Особливості застосування міліцією заходів адміністративного примусу щодо боротьби з правопорушеннями економічної спрямованості / В. О. Іванцов // Право і Безпека. – 2011. – № 2. – С. 152–157.
2. Про утворення Державної служби боротьби з економічною злочинністю : постанова Кабінету Міністрів України від 05.07.1993 № 510 // Зібрання постанов Уряду України. – 1994. – № 2. – Ст. 30.
3. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : закон України від 30.06.1993 № 3341-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 35. – Ст. 358.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо посилення правового захисту громадян та запровадження механізмів реалізації конституційних прав громадян на підприємницьку діяльність, особисту недоторканність, безпеку, повагу до гідності особи, правову допомогу, захист) : закон України від 12.01.2005 № 2323-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 10. – Ст. 187.
5. Про міліцію : закон України від 20.12.1990 № 565-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – №4. – Ст. 20.
6. Іванцов В. О. Адміністративно-правові засоби протидії правопорушенням в галузі фінансів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Іванцов Володимир Олександрович. – Х., 2010. – 20 с.
7. Безсмертний Є. О. Адміністративно-запобіжні заходи, що застосовуються органами внутрішніх справ : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Безсмертний Євген Олександрович. – Х., 1997. – 161 с.